

2016-01-21

Landsbygdsstrategi för Kristianstads kommun

Antagen av Kommunfullmäktige 2016-03-15

Framtagen av: Jenny Moberg Persson, Kristina Prahll & Fredrik Lager
Förvaltning: Kommunledningskontoret

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Samarbetspartners	3
Styrdokument	4
Kristianstads kommuns förutsättningar och utmaningar	5
Utmaningar för hållbar samhällsutveckling	6
Kristianstads kommuns landsbygd idag	7
Befolkningsutveckling	7
Arbetsliv och attraktionskraft	8
Boendemiljöer - Boende, infrastruktur, bredband, service	10
Friska ekosystem	13
Hälsa och delaktighet	13
Strategiska målområden	15
Övergripande mål	15
Strategiska målområden	15
Arbetsliv och attraktionskraft	15
Boendemiljöer	16
Friska ekosystem	16
Hälsa och delaktighet	17
Arbetsätt	18
Ansvar och organisation	18
Kommunikation	19
Horisontella kriterier	19
Lokalt ledd utveckling	19
Samverkan	20
Uppföljning	20

Inledning

Vidareutvecklingen och bevarandet av landsbygden och dess värden är ett prioriterat område för Kristianstads kommun. Landsbygden står för många nödvändiga värden i ett hållbart samhälle och i kommunen bor mer än hälften av invånarna utanför staden Kristianstad. Vårt perspektiv är att landsbygden och staden är ömsesidigt beroende av varandra och därmed måste utvecklas tillsammans för att möta varandras behov.

Kristianstads kommun arbetar aktivt och framgångsrikt med landsbygdsutveckling. Kommunen tilldelades 2014 utmärkelsen ”Årets landsbygds-kommun” av riksorganisationen Hela Sverige ska leva. Utmärkelsen tilldelas den kommun som bäst uppfyller kriterierna att ha fört en bra politik för landsbygden och genomfört hållbara och innovativa projekt för att utveckla landsbygden.

Juryns motivering löd: "Kristianstads kommun arbetar målinriktat och strategiskt för landsbygden, med en särskild landsbygdssamordnare och ansvariga tjänstemän i alla förvaltningar. Kommunen samarbetar på ett föredömligt sätt med sina många lokala utvecklingsgrupper och bidrar därmed till att stärka den lokala demokratin och arbetsutskott."

I juni 2014 antog Kristianstads kommun visionen ”Kristianstad 2030 Vi lyfter tillsammans” med ledorden *Tillväxt, Tanke och Trivsel*. Detta medför att den tidigare landsbygdsstrategin ”Växande landsbygd” från 2008 behöver revideras. I processen med att ta fram en ny landsbygdsstrategi har, förutom kommunens förvaltningar, även externa organisationer och verksamheter deltagit.

Landsbygdsstrategin använder begreppen staden Kristianstad, basort, tätort, småort och landsbygd. Landsbygdsstrategin är generell och gäller för hela Kristianstads kommun undantaget staden Kristianstad.

Syfte

Genom att ta fram en strategi för landsbygdens utveckling visar kommunen en medvetenhet om att en hållbar utveckling för kommunens alla delar bara kan uppnås genom att fokusera på landsbygden. Strategin belyser de utmaningar och möjligheter som finns på landsbygden, tydliggör landsbygdens förutsättningar och pekar ut prioriterade strategiska målområden. Vidare ska strategin ligga till grund för samverkan med den ideella, idéburna och privata sektorn samt för dialog med kommunens medborgare. Landsbygdsstrategin ska vara styrande för kommunens arbete med landsbygdsutveckling.

Samarbetspartners

Landsbygdsutvecklingen i Kristianstads kommun påverkas både av rådande lokala förhållanden och av regionala, nationella och internationella trender, inriktningar och program, exempelvis det nationella landsbygdsprogrammet.

Kristianstads kommun arbetar på kontinuerlig basis med landsbygdsutveckling tillsammans med Region Skåne och Länsstyrelsen. Region Skå-

nes Service-program¹ är ett viktigt strategiarbete för serviceutbudet på landsbygden. Länsstyrelsen i sin tur arbetar med en handlingsplan för det nationella landsbygdsprogrammet. Vidare finns det många andra viktiga samarbetspartners så som organisationer, myndigheter, ideella föreningar, näringsliv med flera.

Styrdokument

Kristianstads kommun har ett flertal dokument som ska styra eller vägleda kommunens verksamheter. Det övergripande är visionen ”Kristianstad 2030 Vi lyfter tillsammans” som antogs av kommunfullmäktige i juni 2014. En strategisk färdplan som konkretiserar visionen och visar vägen fram till 2020 antogs av kommunfullmäktige i september 2015. Föreliggande landsbygdsstrategi har tagits fram i linje med de utpekade strategiska målområdena i den strategiska färdplanen vilka utvecklas närmare i kapitlet Strategiska målområden.

I enlighet med barnkonventionen vars implementering i kommunen kommunstyrelsen beslutat om ska barnperspektivet beaktas vid arbetet med landsbygdsutveckling.

Andra kommunala styrdokument som arbetet med landsbygdsutveckling behöver förhålla sig till och som antingen är antagna eller under framtagande är bland andra ”Översiktsplan 2013”, miljömålsprogram, naturvårdsprogram, trafikstrategi, grönstrukturstrategi, bredbandsstrategi, bostadsförsörjningsprogram och biogasstrategi. Dessa har påverkat innehållet i landsbygdsstrategin och kommer fortsatt att influera innehållet i de årliga handlingsplanerna.

¹<http://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/naringslivsutveckling/Landsbygdsutveckling/>

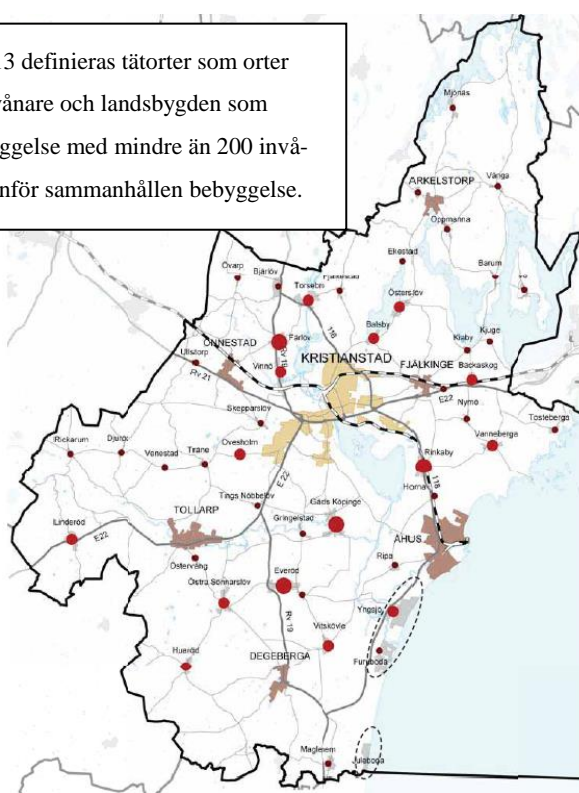
Kristianstads kommuns förutsättningar och utmaningar

Kristianstad är Skånes till ytan största kommun och har ca 82 000 invånare. Kristianstads kommun har ett strategiskt geografiskt läge där Kristianstad är knutpunkten österut mot Blekinge, norrut mot Småland och söderut mot sydvästra Skåne. I Kristianstads kommun finns goda förutsättningar för tillväxt och utveckling med ett diversifierat näringsliv, Högskolan Kristianstad och Krinova Incubator & Science Park.

Kommunens läge och struktur ger i flera avseenden goda förutsättningar för utveckling av landsbygden. Här finns stora möjligheter med det rika naturlandskapet, kulturmiljöer, odling, turism, kulturella och kreativa näringar och friluftsliv. Kristianstad är beroende av en levande landsbygd.

I Översiktsplan 2013 definieras tätorter som orter med fler än 200 invånare och landsbygden som småorter eller bebyggelse med mindre än 200 invånare som ligger utanför sammanhållen bebyggelse.

- Ortsstruktur**
- Kristianstads stad
 - Basort enligt kommunens definition. Tätort som försör omlandet med ett basutbud av kommunal service
 - Symbol för tätort (exklusive basorterna) enligt SCB:s definition. Bebyggelse med minst 200 invånare.
 - Symbol för småort enligt SCB:s definition. Bebyggelse med 50-199 invånare.
 - Åhuskustens bebyggelse söder om Åhus tätort. Huvudsakligen fritidsbebyggelse.

Karta över Kristianstad kommun från Översiktsplan 2013²

Bilden ovan visar kommunens ortstruktur med småorter, tätorter, basorter och staden Kristianstad. För att skapa hållbar tillväxt och för att tillgodose samtliga medborgares behov behöver landsbygdsutveckling arbeta med alla delar av kommunen utifrån de olika förutsättningar som råder.

² Översiktsplan 2013 – Kristianstads kommuns översiktsplan antagen av Kommunfullmäktige 2013

Kommunen har en dynamisk stad i Kristianstad och ett trettiotal tätorter fördelade över hela kommunen. Staden Kristianstad erbjuder besökare och boende en levande stadskärna med närhet till naturen. I många avseenden är kommunen ovanlig med en relativt liten stad, som ska erbjuda service till samtliga kommuninvånare, en stor landsbygd med småskaligt näringsliv och många mindre orter. Kristianstads kommun är den mest tätortstäta kommunen i hela landet. Det är viktigt att betona att staden Kristianstad är viktig för landsbygden och att en positiv utveckling enbart är möjlig när det finns en växelverkan mellan stad och land. Mer än hälften av Kristianstads kommuns invånare bor på landsbygden/småort eller basort/tätort. Kommunen omfattar utöver staden Kristianstad (avgränsning FÖP 2009³) ca 40 400 invånare varav ca 18 200 invånare i kommunens sex basorterna, ca 8 200 invånare fördelat i tätorter (fler än 200 invånare exkl. basorter) och ca 14 000 invånare i småorter/ren landbygd. I ”Översiktsplan 2013” pekar kommunen ut sex basorter: Åhus, Tollarp, Fjälkinge, Önnestad, Arkelstorp och Degeberga. Dessa orter ska fungera som servicenoder för omgivande landsbygd.

Kommunen rankas som en av Sveriges bästa friluftskommuner⁴ och Kristianstadsslättens jordar är bland de bästa i landet. I ett nationellt perspektiv är naturen i Kristianstads kommun unik. Vattenriket runt Kristianstad bidrar till stor del till kommunens attraktivitet. Området utsågs 2005 till Biosfärområde av UNESCO. Kristianstads Vattenrike arbetar för att nå en långsiktigt hållbar samhällsutveckling genom att bevara, utveckla och stödja ett hållbart utnyttjande av värdena.

Utmaningar för hållbar samhällsutveckling

Med strategisk färdplan 2020 höjer Kristianstads kommun hållbarhetsambitionen och kraftsamlar kring fyra målområden: arbetsliv och attraktionskraft, boendemiljöer och stadsutveckling, friska ekosystem samt hälsa och delaktighet.

Demografin och utflyttningen är två av landsbygdens stora utmaningar. När personer i yrkesverksam ålder flyttar från landsbygden blir det svårt att upprätthålla dagens välfärd utan ökade resurser. Kristianstad har i likhet med många andra kommuner en åldrande befolkning där de äldre åldersgrupperna ökar snabbare än de yngre. Denna trend leder till högre kommunala kostnader och ett svagare skatteunderlag. För att möta denna utmaning behöver fler ungdomar arbeta, fler i arbetsför ålder flytta in och förebyggande åtgärder som satsningar på ett aktivt och hälsosamt åldrande intensifieras, inte minst på landsbygden. Det är en utmaning för kommunen att skapa förutsättningar för fler växande konkurrenskraftiga företag som i sin tur kan skapa fler arbetstillfällen.

³ FÖP 2009 - Fördjupad översiktsplan för Kristianstad stad ”Kristianstad växer”, antagen kommunfullmäktige 2009

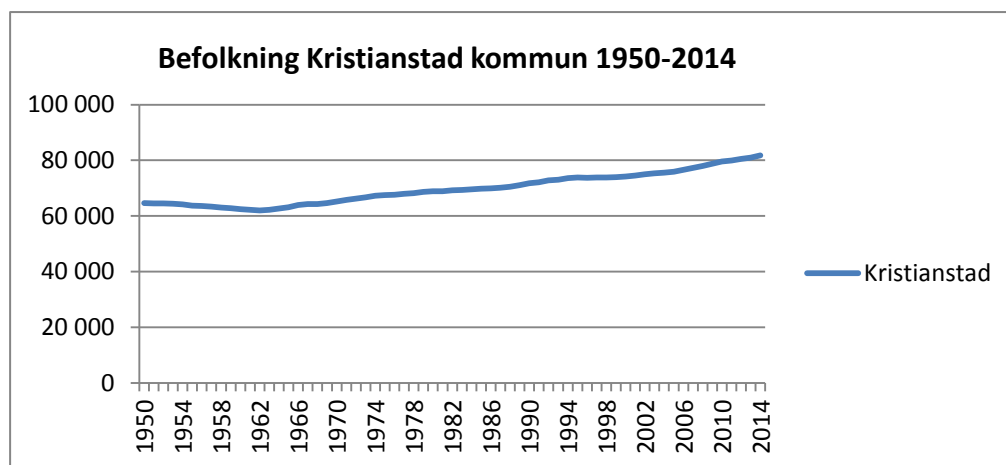
⁴ <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallen/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Friluftsliv/Sveriges-friluftskommun/>

För att utveckla en levande landsbygd krävs delaktighet av alla medborgare, i alla åldrar, yrkeskategorier, utbildningsnivåer och män som kvinnor. Kristianstads kommun har en positiv befolkningstillväxt där inflyttning främst består av personer med utländsk härkomst. Landsbygden har inte lika stor andel invånare med utländsk härkomst och får därför heller inte i samma utsträckning som staden Kristianstad ta del av denna positiva befolkningsutveckling.

Kristianstads kommuns landsbygd idag

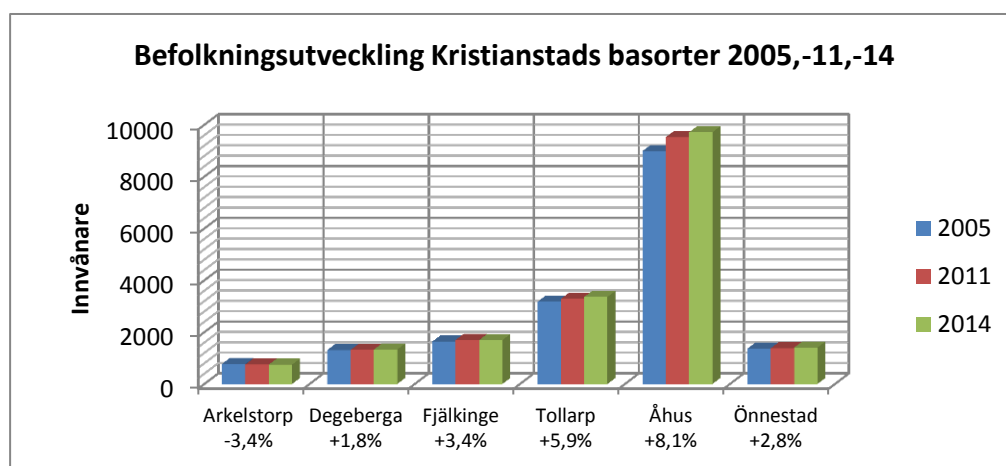
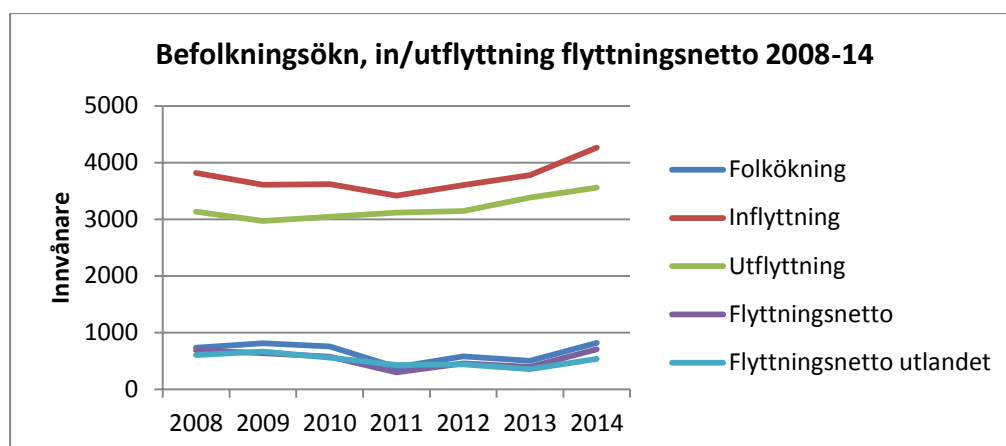
Befolkningsutveckling

Kristianstads kommun har en positiv befolkningsutveckling. Kommunen har som helhet ökat ca 6000 invånare (8 procent) sedan 2005. Mellan år 2005 och 2014 ökade kommunens befolkning med i genomsnitt ca 660 personer per år varav Kristianstad tätort och Åhus stod för ca 90 % av ökningen. Resten av ökningen sker spritt på landsbygden och i tätort, småort. I flera orter ökar befolkningen, medan befolkningsutvecklingen i andra orter är minskande eller stillastående. En generell trend är att orter i kollektivtrafikstarka stråk har en mer positiv befolkningsutveckling⁵. En stor del av kommunens totala befolkningsökning är ett resultat av inflyttning av utlandsfödda.

Datakälla för diagram: SCB

⁵ Översiktsplan 2013 Kristianstads kommun, 2013:23

Datakälla för diagram: SCB

Befolkningen i Kristianstads kommuns basorter var år 2014 ca 18 200 invånare. Befolkningsutvecklingen för landsbygden, småort och tätort har generellt varit rätt konstant de senaste tio åren.

Arbetsliv och attraktionskraft

Näringslivet i Kristianstads kommun har stor bredd och här finns 8 254 företag registrerade.⁶ Tillverkningsindustrin är den största näringsgrenen och sysselsätter nästan en tredjedel av den arbetande befolkningen. Inom tillverkningen dominerar livsmedelsindustrin som har en mycket stark förankring i kommunen med ett flertal av landets ledande livsmedelsföretag och varumärken i spetsen. Fem och en halv procent av kommunens arbetskraft arbetar inom lant- och jordbrukssektorn, vilken levererar sina produkter till livsmedelsindustrin⁷.

⁶ UC mars 2014, <https://www.uc.se/>

⁷ www.kristianstad.se

I Kristianstads kommun är den offentliga sektorn en stor arbetsgivare även utanför Kristianstad tätort och skapar sysselsättning inom bland annat barnomsorg/skola och vård/omsorg.

Många av företagen i Kristianstads kommun är små. Ensamföretagarna utgör 67 procent medan 23 procent av företagen har mellan en och nio anställda. Tio procent av företagen har tio eller fler anställda. I småföretagen skapas fyra av fem nya jobb. Kristianstad har mellan åren 1993 och 2004 haft en sysselsättningstillväxt på sju procent. Sedan 2004 ökar tillväxten i Kristianstad och är nu högre än riksgenomsnittet⁸.

Tillgången till verksamhetstomter är en viktig förutsättning för företagare. Kommunen kan erbjuda mark för verksamhetstomter på flera håll runt om i kommunen. I kommunen finns flera växande näringar bland de viktigaste för landsbygden är gröna näringar, besöksnäring och kulturella kreativa näringar.

Gröna näringar

Sysselsättning inom de gröna näringarna, jord, skog, trädgård (stora arealer för specialodlingar), hästnäringen och landsbygdens miljö⁹ och dess förädlingsindustri spelar en stor roll för sysselsättningen och landsbygden i stort. Jordbruket och näringarna som finns och skapas på landsbygden kring detta står för en väsentlig del av sysselsättningen i kommunen. Det är många landsbygdsföretag som har sin bas inom de gröna näringarna.

De gröna näringarna som främst består av jordbruk är väsentliga inkomstkällor och sysselsättning för många landsbygdsbor. Antalet jordbruksföretag har dock minskat successivt från cirka 1200 år 1990 till cirka 900 år 2010. Utvecklingen är inte unik för Kristianstad utan är en följd av att jordbruk effektiviseras, slås ihop och naturliga generationsskiften. Samtidigt ökar både antalet anställda inom de gröna näringarna och antalet förädlingsföretag.

Jordbruket spelar en stor roll för livsmedelsproduktionen i kommunen. Kopplingen till livsmedelsproduktion är stark i kommunen och profileringen som en livsmedelskommun är viktig för landsbygden och de gröna näringarna. Livsmedelsproduktion och förädling har länge varit framgångsfaktorer för näringslivet i Kristianstad och med Krinova Incubator & Science Park i spetsen har innovativa metoder utarbetats. Högskolan Kristianstad med gastronomiutbildning är en annan viktig utvecklingskraft.

Vidare bidrar jordbruks- och livsmedelsföretag med restprodukter som utgör basråvara till kommunens biogasanläggningar. För kommunen är det viktigt att bevara Kristianstad Vattenrikes öppna strandängar vilket kan göras genom betande djur från lantbruksföretagen.

⁸ www.kristianstad.se

⁹ LRF De gröna näringarna i samhällsekonomin 2009:8

Besöksnäring

Besöksnäringen står för en stor del av sysselsättningen och företagandet i kommunen. Besöksnäringen är viktig för landsbygden där många av dessa företag verkar. Varje år besöker uppskattningsvis 1,7 miljoner människor kommunen. Besöksnäringen i Kristianstad genererade 2012 en omsättning på 792 miljoner kronor och gav totalt runt 657 helårssysselsatta, främst inom kost och logi¹⁰.

Inom besöksnäringen samarbetar kommunen aktivt med angränsande kommuner, Skåne Nordost och Tourism in Skåne med tematisk destinationsutveckling för att bättre positionera kommunens attraktivitet både nationellt och internationellt. Närheten till Danmark ger goda förutsättningar för besöksnäringen att växa. En stor andel av besöksmålen i kommunen finns i staden men det är landsbygdsturismen som växer snabbast. Tillgången till vackra natur- och vattenområden och kulturupplevelser är det som framförallt lockar besökare till landsbygden. I kommunen finns många olika naturområden som skapar möjligheter till naturupplevelser såsom att vandra, cykla, fiska eller fågelskåda. Kommunens 42 kilometer långa kust spelar också en stor roll för besöksnäringen i kommunen. Kristianstads Vattenrike lockar varje år hundratusentals besökare till Naturum och områdets tjugotal besöksplatser. Biosfärkontoret samarbetar med lantbrukare, ekoturismentreprenörer, föreningar och myndigheter i projekt som syftar till att både bevara och utveckla landskapet och att värna om de ekologiska och kulturhistoriska värdena¹¹.

Kulturella och kreativa näringar

Kulturella och kreativa näringar (KKN) är en viktig del av kommunens besöksnäring. Kulturell varumärkesbyggnad är av stor betydelse för en fortsatt diversifierad besöksnäring. I kommunen fanns det år 2012 850 företag¹² som var registrerade som KKN-företag. Yrkesverksamma i dessa företag skapar kulturella, sociala och miljömässiga värden och ökar attraktiviteten i kommunen. Ekonomiskt sett växer kulturella och kreativa näringar starkare än näringslivet i genomsnitt¹³.

Boendemiljöer - Boende, infrastruktur, bredband, service

I begreppet boendemiljö ingår infrastruktur, bredband och service som viktiga förutsättningar för ett attraktivt och hållbart boende utanför staden Kristianstad. I "Översiktsplan 2013" görs ställningstagandet att det ska finnas goda förutsättningar för att bo, uppleva och verka i hela Kristianstads kommun. En inriktning som anges är att ny bebyggelse främst ska tillkomma i lägen där service och kollektivtrafik finns. För en hållbar bebyggelseutveckling på ren landsbygd bör ny bebyggelse dessutom för-

¹⁰ TEM 2012

¹¹ Vattenriket Kristianstad <http://www.vattenriket.kristianstad.se/sammanfattning/>

¹² Kristianstads kommun, Kommunledningskontoret 2012

¹³ Tillväxtverket

läggas så att den gynnar befintlig och ny företagsverksamhet inom lantbruk, besöksnäring och andra verksamheter¹⁴.

Boende

I kommunen finns en stor variation av boende i villor, marklägenheter eller flerbostadshus med olika upplåtelseformer ägande-, bostads- och hyresrätt. Genom kommunens översiktsplanering sätter kommunen riktningen för detaljplanering och byggnationer av bostäder och lokaler.

Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät visar sammantaget på en viss bostadsbrist i kommunen. Det behövs ett ökat bostadsbyggande i Kristianstads kommun så att befolkningsminskning till följd av avflyttning inte sker från landsbygden. Kristianstads kommun har en åldrande befolkning och efterfrågan på seniorbostäder och trygghetsboenden ökar.

Det finns många attraktiva lägen i kommunen att bygga såväl permanentboende som fritidsboenden. Som ett led i att utveckla särskilt attraktiva och unika platser på landsbygden vill kommunen verka för bostads- och besöksutveckling av vissa utvalda strandnära lägen. För att undersöka möjligheter till detta vill kommunen i denna landsbygdsstrategi initiera studier om möjligheter till LIS (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen)¹⁵. I nuläget finns det restriktioner och åverkan på miljö måste studeras väl.

Infrastruktur och kollektivtrafik

Resandet med kollektivtrafik har ökat i kommunen de senaste åren. Flera stora kollektivtrafiksatsningar inom kommunen har genomförts exempelvis Kristianstadslänken och nya tågstationer i Fjälkinge och Önnestad. Utbudet av kollektivtrafik styrs till största delen av antalet passagerare och en minskning i utbudet minskar landsbygdens attraktionskraft då avstånd till service, arbetsplatser och kultur skapar ett större bilberoende på landsbygden. Det är därför viktigt att verka för en utbyggd kollektivtrafik som täcker behovet för de som bor och verkar på landsbygden.

Möjligheten att färdas med cykel till tätorten, mellan basorter eller tätorter är lika viktigt på landsbygden som i staden. Att kunna transportera sig aktivt (med kollektivtrafik, cykel eller gåendes) till arbete, skola, förskola eller service är grundläggande för en utveckling som har siktet på att vara hållbar.

Kommunen ska arbeta för en innovativ och hållbar bebyggelse samt trafikplanering. Kommunen arbetar aktivt för ett väl fungerande transportsystem i samverkan med främst Region Skåne, andra kommuner och Trafikverket. Den övergripande strävan är att invånarna ska ha tillgänglighet till viktiga samhällsfunktioner och service samt kunna ta del av möjligheterna som erbjuds med en större arbets- och utbildningsmarknad. En väl fungerande kollektivtrafik är en viktig förutsättning för pendling både

¹⁴ Översiktsplan 2013 Kristianstads kommun, 2013:92

¹⁵ Översiktsplan 2013 Kristianstads kommun, 2013:92

inom kommunen och till angränsande kommuner eller andra arbetsmarknadsregioner.

Bredband

Bredbandsutbyggnaden är en viktig aspekt av landsbygdens infrastruktur och skapar möjligheter för näringslivet, ett flexibelt arbetsliv och framtidens vård och omsorg. I Kristianstads kommun har 39 procent¹⁶ av medborgarna tillgång till 100 Mbit/s. I Kristianstads kommun bredbandsstrategi är målet att 95 procent av kommunens invånare och arbetsplatser har 100Mbit/s år 2020. Ambitionen är dock att hela kommunen och alla dess delar ska ha bredbandstäckning på 100Mbit/s till 2020.

Service

Service är ett brett begrepp och inkluderar i detta sammanhang offentlig service, kommersiell service och privat service på landsbygden. Offentlig service är bredare än endast den kommunala och inbegriper även exempelvis kontor för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan men kommunen har endast möjlighet att direkt påverka den kommunala servicen.

I ”Översiktsplan 2013” är inriktningen att basorter ska fungera som serviceorter till den omgivande landsbygden och standarden på den kommunala servicen, kollektivtrafik och offentlig servicen ska vara hög. Den kommunala servicen består bland annat av förskola, skola, vård och omsorg, bibliotek och offentlig miljö t.ex. torg och parker.

För att upprätthålla även det kommersiella serviceutbudet är kommunens målsättning att basorternas befolkningsutveckling ska vara positiv. Kommunen ska verka för och stödja en sådan utveckling bland annat genom hög standard på kommunal service och offentlig miljö.

Tillgänglighet till förskola, skola och skolskjuts är några av de viktigare behoven som finns på landsbygden, såväl för ökad inflyttning som bibehållandet av en god servicenivå till de som bor där. Grundskolor i kommunen har fått anpassa sin organisation till följd av ett vikande elevunderlag på landsbygden och stadier har flyttats från mindre till större skolenheter. I några fall har skolenheter avvecklats och i en del fall ersatts med fristående skolverksamheter. Samtidigt har ny förskoleverksamhet etablerats på en del orter för att tillgodose ett ökat behov av barnomsorg.

Kristianstads kommun vill ge samtliga kommuninvånare möjlighet att leva ett gott liv efter individens förutsättningar och erbjuder olika former av stödinsatser för vård och omsorg om äldre, personer med funktionsnedsättning och personer i behov av hemsjukvård. Andra betydelsefulla stödformer är mötesplatser, dagverksamheter, trygghetslarm, korttidsboende och mötesplatser med måltidsservice.

¹⁶ www.pts.se 2015-06-01

Friska ekosystem

Landsbygden bidrar med ekosystemtjänster (nyttor för människor från naturen) som kommer hela samhället till nytta. Några exempel på ekosystemtjänster är odlingsytor, pollinering, vattenrening och strandängar som är översvämningsytor men också tjänster i form av bad, fiske och annat friluftsliv som ger en bas för besöksnäringen. Dessa måste bevaras och förstärkas för att kunna fortsätta förse kommunen i framtiden.

Naturvård och vatten

Kristianstads kommun har ett variationsrikt landskap med naturvärden som ska bevaras och utvecklas. Ett levande jordbruk är grunden för öppna landskapet och dess attraktionskraft. En viktig förutsättning för bevarande av natur- och kulturvärden och biologiska mångfald på landsbygden är att marker hålls öppna av betesdjur, annars riskeras igenväxning.

I kommunen finns många miljöer kopplade till vatten. Kusten, vattendragen, sjöarna och våtmarkerna är alla viktiga både för biologisk mångfald och för rekreation och turism. För att bevara dessa värden är det viktigt att förbättra vattenstatusen genom att minska belastningen av föroreningar och att förbättra förutsättningarna för vattenlevande arter.

För att uppnå en god vattenstatus är det viktigt att minska näringsläckaget till vatten från odling och enskilda avlopp. Insatser behöver göras både för att minska näringsläckaget på gårdsnivå och för att ta hand om näringsämnen i vattendragen genom att anlägga våtmarker och skyddszoner. I skogsområden är samverka med markägare viktiga för att genomföra åtgärder som minskar brunifiering i vattendrag och sjöar.

Fossilbränslefri kommun

Kommunen är en viktig aktör i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser lokalt. I kommunens klimatstrategi finns fokusområdena identifierade. Kristianstads kommun har som mål att den egna verksamheten ska vara fossilbränslefri 2020. För att nå detta mål driver kommunen ett flertal energiprojekt och satsar på biogas som drivmedel, både till den egna fordonsparken men även till kollektivtrafik och till allmänheten.

Landsbygden har stor potential för t.ex. utveckling av biobränslen och solenergi. I Kristianstad är det också viktigt att nyetablera och utveckla biogasproduktion. Det kan handla om att bygga upp biogas på gårdsnivå men även om att utveckla möjligheter att använda skörderester, våtmarksgräs och skörd från kantzoner i befintliga biogasanläggningar.

Hälsa och delaktighet

Naturen i Kristianstads kommun är en värdefull och hälsofrämjande tillgång. Den variation i naturtyper och mångfald som finns i kommunen bidrar till livskvalitet, natur- och kulturvärden, fritidsaktiviteter och rekreation.

Kommunen är Skånes bästa, och en av Sveriges främsta, friluftskommuner.¹⁷ Kultur- och fritidsliv ger meningsfullhet och glädje för människor men är också en attraktionskraft och fungerar som utvecklingsfaktor för landsbygden.

Kristianstads kommun driver flera friluftsområden och badplatser. I kommunen finns också ett stort antal föreningsdrivna anläggningar. Ett hundratal anläggningar får driftbidrag, varav ett trettiotal idrottsplatser. Idrottsplatserna fungerar, liksom hembygdsgårdarna, många gånger som samlingsplatser på landsbygden.

I Kristianstads kommun finns en tradition av delaktighet på landsbygden. Byastämmorna är ett exempel på medborgardialog där ledande kommunala politiker och tjänstemän möter orsbefolkningen för att fånga upp behov och föra en dialog om utvecklingen av orten.

En framgångsfaktor för samverkan och tillgänglighet för alla är samarbetet med ideella föreningar och organisationer. De ideella föreningarna - idrottsföreningar, scoutföreningar, kulturföreningar, hembygdsvöreningar och studieförbund med flera - bidrar med arrangemang, aktiviteter och möjlighet till eget skapande och delaktighet. Föreningarna är också viktiga för utvecklingen av besöksnäringen och kan erbjuda exempelvis samverkan, mötesplatser och klusterbildningar för kulturarbetare.

Leader, ett landsbygdssöd från EU, bygger på tanken att lokal utveckling genomförs mest effektivt av de som bor och verkar i ett område. Metoden baseras på samverkan mellan offentlig, ideell och privat sektor med ett underifrånperspektiv. Kommunen har deltagit i Leader Skåne Ess där 80 projekt beviljats under perioden 2009-2014 vilka syftat till att utveckla landsbygden på olika sätt. Kommunen ska fortsatt stödja detta framgångsrika arbete under den pågående programperioden 2014-2020 för att säkerställa en landsbygdsutveckling i dialog med kommunens medborgare.

¹⁷ Utnämningen baseras på Naturvårdsverkets undersökning av hur landets kommuner arbetar med det lokala friluftslivet.

Strategiska målområden

Övergripande mål

Övergripande mål för Kristianstads kommuns landsbygdsutveckling:

En ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden som präglas av tillväxt, tanke och trivsel. Kommunen bidrar till mångfald och en rik variation av livsstilar där människor mår bra i livets alla faser och där landsbygden attraherar människor, kompetens och idéer.

Strategiska målområden

I linje med den strategiska färdplanen för att uppnå kommunens vision till 2030 kraftsamlas det kring de strategiska målområdena: **arbetsliv och attraktionskraft, boendemiljöer och stadsutveckling, friska ekosystem samt hälsa och delaktighet**. De strategiska målområdena pekar ut kommunens färdriktning och förväntat resultat inom respektive målområde definieras.

Arbetsliv och attraktionskraft

I Strategisk färdplan 2020 är det strategiska målet ”En stark arbetsmarknad med växande företag”. Landsbygden spelar en viktig roll för att stärka Kristianstads attraktionskraft och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Kommunen ska arbeta för ett ökat och breddat företagande och utveckla landsbygden som destination för att främja företagsutveckling och sysselsättning på landsbygden.

Kristianstads kommun ska:

- **Företagsnätverk**

Initiera nya företagsnätverk, både branschvis och baserade på geografiskt område, och arrangera företagsträffar på landsbygden.

- **Attraktiv destination**

Vara drivande i processen för en hållbar näringslivs- och kunddriven destination med fokus på tematisk affärsutveckling.

- **Arbetsstillfällen**

Genomföra insatser för att främja entreprenörskap och utveckling av små och medelstora företag på landsbygden.

Boendemiljöer

Strategiskt mål är ”Långsiktigt hållbara boendemiljöer och ökat bostadsbyggande”. I enlighet med ”Översiktsplan 2013” ska kommunen verka för en positiv befolkningsutveckling genom hög standard på kommunal service och offentlig miljö. Ett ökat bostadsbyggande och en väl fungerande infrastruktur är också nödvändiga aspekter som täcks i andra strategier.

Kristianstads kommun ska:

- **Boendemiljöer**

Utveckla samverkan inom kommunen och i nära dialog med boende och föreningar för att främja skötsel av offentliga miljöer och därmed öka landsbygdens attraktivitet.

- **Bredband**

Ta ansvar för en ökad bredbandstäckning på landsbygden genom byggande av infrastruktur, information, stöd samt samverkan med idéburen sektor.

- **Service**

Genomföra insatser för ett stärkt och utvecklat serviceutbud – offentligt, kommersiellt och privat – med fokus på basorterna.

Friska ekosystem

Strategiskt mål är ”En rik natur och stärkta ekosystemtjänster”. Det variationsrika landskapet och dess naturvärden ska bevaras och utvecklas. Kommunen ska verka för en god vattenstatus i havet, vattendrag, sjöar och i grundvattnet. Både naturvärden och vattenresurser ses som en tillgång för biologisk mångfald, rekreation och besöksnäring.

Kristianstads kommun ska:

- **Samverkan**

Föra en aktiv och löpande dialog med aktörer som markägare och föreningar och lantbrukare för bevarande av naturvärden och gynnande av lokala ansvarsarter.

- **Ekosystemtjänster**

Genomföra insatser i nära samverkan med andra intressenter för att bibehålla och förstärka ekosystemtjänster.

- **Vatten**

Arbeta aktivt för en förbättrad vattenstatus och stärkt status för hotade arter i vattenmiljöer.

Hälsa och delaktighet

”God, jämlik hälsa och stärkt delaktighet” är det strategiska målet från Strategisk färdplan 2020. Ett utvecklat kultur- och fritidsliv på landsbygden krävs för att bidra till ökad hälsa, rekreation och välbefinnande.

Inflytande är en annan viktig aspekt av hälsa. De som bor och verkar på landsbygden ska kunna påverka beslut och utvecklingsfrågor i ett tidigt skede. Kommunen ska sänka trösklarna för deltagande, öka tillgängligheten och därmed skapa förutsättningar för inflytande på jämlika villkor. Kommunen ska särskilt arbeta för att stärka delaktigheten för unga och utlandsfödda.

Kristianstads kommun ska:

- **Kultur- och fritidsliv**

Utveckla tillgången till kultur- och fritidsaktiviteter för alla åldrar på landsbygden.

- **Grönytor**

Genomföra insatser för förbättrade möjligheterna till närrekreation med tätortsnära natur för boende och säkerställd tillgång till natur/park för förskola/skola.

- **Mötesplatser**

Initiera och stödja nya mötesplatser för underlättad samverkan och inkludering i nära samverkan med den idéburna sektorn.

Arbetsätt

Ansvar och organisation

Kommunfullmäktige fattar beslut om *Landsbygdsstrategi för Kristianstads kommun*.

Kommunstyrelsen ansvarar för strategisk ledning av landsbygdsutvecklingen, ansvarar för uppföljning av mål och strategi för kommunens arbete med landsbygdsutveckling samt en ansvarig politiker för frågorna.

Kommunledningskontoret ansvarar för den kommunövergripande samordningen av Kristianstads arbete med landsbygdsutveckling. Utifrån strategin ska kommunledningskontoret årligen utarbeta en handlingsplan för det kommunövergripande arbetet med landsbygdsutveckling. Ansvaret innebär också sammankallande av Kristianstads kommuns landsbygdsnätverk som är ett forum för att stärka den kommuninterna samordningen av landsbygdsutvecklingen med representanter från kommunens alla förvaltningar. Landsbygdssamordningen i Kristianstads kommun är också en stödfunktion för utvecklingen av landsbygden och för att öka samverkan mellan offentlig, privat, ideell och idéburen sektor.

Nämnder och styrelser ansvarar för handläggningen av frågor rörande landsbygdsutveckling inom sitt verksamhetsområde. Varje förvaltning i Kristianstads kommun utser en kontaktperson för landsbygdsfrågor, vilka tillsammans utgör Kristianstads kommuns landsbygdsnätverk.

För att förstärka samarbetsklimatet mellan Kristianstads kommun, myndigheter, organisationer och föreningar har kommunstyrelsen beslutat att ett landsbygdsråd ska inrättas. Syftet med ett landsbygdsråd är att skapa en plattform för att tillsammans verka för en positiv landsbygdsutveckling.

Landsbygdsrådet ska bestå av representanter från offentlig, privat, ideell och idéburen sektor och fungera som ett rådgivande organ och dialogforum för landsbygdsutvecklingen i kommunen. Landsbygdsrådet ska ha mandatet att föra landsbygdens talan med samverkande intressenter. Landsbygdsrådet sammansättning utses efter beslut i kommunstyrelsen. En jämn fördelning utifrån geografi och sektor samt en jämn könsfördelning kommer att eftersträvas.

Landsbygdsrådets uppgifter ska vara att:

- Verka för ett positivt samarbetsklimat och ett ökat kunskapsutbyte mellan kommun, myndigheter/organisationer, näringslivet och föreningslivet
- Vara rådgivande i kommunens landsbygdsarbete
- Tillsammans med landsbygdssamordnaren arbeta fram en årlig handlingsplan i linje med kommunens landsbygdsstrategi, översiktsplan, vision och strategisk färdplan
- Omvärldsbevaka landsbygdsutvecklingen

- Initiera gemensamma aktiviteter och projekt mellan kommun och organisationer som bidrar till landsbygdsutveckling

Kommunikation

En kommunikationsplan ska upprättas kopplad till de årliga handlingsplanerna. Denna kommer att inkludera aktiviteter för att stärka kommunikationen med medborgare och företagare på landsbygden.

Horisontella kriterier

Alla insatser för landsbygdsutveckling ska följa ett antal horisontella kriterier. Dessa ska genomsyra allt arbete och vara en naturlig del av insatser och projekt. De kriterier som särskilt ska integreras är barnperspektivet, jämlikhet, mångfald och jämställdhet. Jämlikhet rör likabehandling avseende diskrimineringsgrunderna och jämställdhet innebär en jämn fördelning av inflytande, villkor och makt mellan könen. Landsbygdsamordnaren ansvarar för att kriterierna implementeras i de aktiviteter och insatser som genomförs.

Lokalt ledd utveckling

Allt arbete med Kristianstads kommuns landsbygdsutveckling ska genomsyras av ett underifrånperspektiv. Innebärande lokala projektidéer som är väl förankrade och initierade av invånare, företag, grupper och/eller organisationer i det aktuella området. Lokalt ledd utveckling enligt Leader-metoden där den idéburna sektorn, det offentliga och det privata möts i utvecklingsprojekt är ett viktigt verktyg för detta liksom de insatser som listats under Delaktighet ovan. De som bor och verkar på landsbygden ska kunna driva på den lokala utvecklingen och ha en god dialog med kommunen.

Skånes Ess, det Leader- område som Kristianstad tillhör, har i sin strategi fram till 2020 valt fem övergripande mål:

- Stärkt identitetsskapande profil
- Förhöjda innovationskrafter
- Ökad lokal påverkansmöjlighet
- Nya samverkansformer för smart och hållbar tillväxt
- Utveckling, nyttjande och vårdande av natur- och kulturreсурser¹⁸

Dessa målområden går hand i hand med de som identifierats i denna strategi vilket skapar goda förutsättningar för Leader-projekt för att uppnå kommunens övergripande mål för landsbygdsutveckling.

¹⁸Leader Skånes ESS

<http://www.leaderskane.se/2.cd1771b11927f1f0c6800075761.html>

Samverkan

Samverkan är ett avgörande verktyg för landsbygdsutvecklingen. Landsbygdsstrategin är styrande för kommunens arbete med landsbygdsutveckling men för att nå det övergripande målet måste alla krafter på landsbygden involveras. Genom att arbeta med lokalt ledd utveckling, landsbygdsrådet och utvecklad delaktighet samt löpande dialog och samverkan i olika frågor kan alla sektorer gemensamt kraftsamla för att möta landsbygdens utmaningar. Högskolan Kristianstad och Krinova Science Park är viktiga samverkansaktörer i arbetet med landsbygdsutveckling.

Kristianstads kommun är aktiv och deltar i flera sammanhang i nationella och regionala nätverk för att stärka arbetet med landsbygdsutveckling exempelvis i det nationella Landsbygdsnätverket och med samarbetskommunerna i Skåne Nordost. I möjligaste mån kommer insatser att synkroniseras med andra satsningar som pågår, exempelvis med Region Skåne och Länsstyrelsen.

Uppföljning

Landsbygdsamordnaren ska årligen redovisa arbetet till kommunstyrelsen i form av en verksamhetsberättelse för föregående år samt en handlingsplan för innestående år. Handlingsplanen ska innehålla prioriterade aktiviteter under året och en budget för dessa.

När landsbygdsrådet inrättats kommer dess verksamhet att årligen utvärderas och kvalitetssäkras.

En utvärdering av landsbygdsstrategin ska genomföras av kommunledningskontoret under 2019. Strategin ska revideras i samband med det kommande nationella landsbygdsprogrammet (2020-2021).